

یادنامه «وطن امروز» به مناسبت دومین سالگرد رحلت حجت‌الاسلام والمسلمین روح‌الله حسینیان

مجاهد خالص

۴ شهریور سالگرد درگذشت حجت‌الاسلام والمسلمین مرحوم روح‌الله حسینیان، روحانی انقلابی و مجاهد است. دوست و دشمن به صراحت و قاطعیت ایشان در دفاع از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب بویژه اصل ولایت فقیه اذعان دارند. مرحوم حسینیان به دلیل تحصیل در مدرسه حقانی و رشد و نمو ذیل برنامه‌های تربیتی آیت‌الله بهشتی و آیت‌الله صدوقی تمایز و برجستگی خاصی نسبت به طلاب و روحانیون خود داشت. ایشان زمانی که نمایندگی مردم تهران در مجلس شورای اسلامی را بر عهده داشت، به دلیل خدمات مفید و اثرگذار، معمولاً مستقیم و غیرمستقیم به طور دائم مورد تهدید ضد انقلاب بود. با این حال حاضر نشد تاریخ و خاطرات خدمات و فعالیت‌ها و مشکلاتی که بعد از انقلاب متحمل شده را بگوید، این در حالی است که مرحوم حسینیان، رئیس مرکز اسناد انقلاب اسلامی بود و دهها کتاب خاطرات شخصیت‌های مختلف در دوره ایشان تدوین شد اما درباره خودش حاضر نشد این اقدام را انجام دهد. به منظور بررسی بیشتر سیره شخصی و سیاسی ایشان با دکتر جواد منصوری، معاون مرکز اسناد انقلاب اسلامی گفت‌وگو کردیم.

از سال ۱۳۷۴ هم که ریاست مرکز اسناد انقلاب اسلامی را داشتند تا زمان درگذشتشان، انصافاً مدیریت و خدمات شایسته‌ای داشتند و آثار بسیار مهمی در این دوره تولید و منتشر شد. این خدمات و محصولات قطعاً برای انقلاب اسلامی یک ذخیره ارزشمند است. در دوره مدیریت پرپرکت ایشان مجموعه کتاب‌هایی نزدیک هزار جلد به چاپ رسید و منتشر شد که در نوع خود اقدامی بسیار ارزشمند است.

ایشان زمانی که نمایندگی مردم تهران در مجلس شورای اسلامی را بر عهده داشتند، به دلیل خدمات مفید و اثرگذارشان، معمولاً مستقیم و غیرمستقیم به طور دائم مورد تهدید ضد انقلابیون بودند؛ چه در بعد اینکه شایعه‌سازی و دروغ‌پرازی کنند و اتهاماتی را به ایشان نسبت دهند و چه از بعد تهدید فیزیکی.

بویژه در قضایای قتل‌های زنجیره‌ای، بعدها مشخص شد خدمات ایشان چقدر مهم و مؤثر بوده است که داستانش نسبتاً مفصل است. ایشان در دوران حیات‌شان بویژه در چند سال آخر عمر شریف‌شان به دلیل تراکم کاری و احساس مسؤلیت بالا، فشارهای فوق‌العاده‌ای را متحمل شدند. ایشان علاوه بر ناراحتی قلبی، به مشکلات ربوی و... هم مبتلا شدند که متأسفانه در نخستین ضرب‌های که از ویروس کرونا به ایشان وارد شد، در مدت کوتاهی از دنیا رحلت کردند.

■ بعد از فوت ایشان ما شاهد این بودیم دشمن حملات سنگین و ناجوانمردانه‌ای را علیه ایشان آغاز کرد که البته این تهمت‌ها و بی‌انصافی‌ها مسبوق به سابقه بود. سیره سیاسی و مبارزاتی ایشان در این سال‌ها به چه شکل بود که دشمن اینچنین از مرحوم حسینیان عصبانی بود؟

در سیستان و بلوچستان از سال ۷۴ که مسؤلیت مرکز اسناد را بر عهده گرفتند، فعالیت‌های‌شان همواره مورد تأیید رهبر معظم انقلاب بود و همین هم باعث شده بود ایشان بتوانند این مسؤلیت را تا انتهای دوران حیات در مرکز ادامه دهند. همه اینها در کنار ملاقات‌های منتشرشده و نشده ایشان (رهبر انقلاب) با مرکز اسناد نشان از رضایت رهبر انقلاب دارد که به صراحت هم اظهار رضایت می‌کردند. این رضایت تنها درباره کارکنان مرکز اسناد نبود، بلکه حتی این مطلب را هم گفتند که در مرکز اسناد تعدادی جوان انقلابی و

فهم جمع شده‌اند و کارهای بزرگ انجام می‌دهند. تعبیر ایشان از این افراد تعبیراتی مانند قاضل و دانشمند بود. در نقطه مقابل خود مرحوم حسینیان هم کاملاً از رهبری دفاع می‌کردند و با ایشان هم‌نظر بودند؛ حتی اگر هم به صورت شخصی نظری داشتند، این نظر را در کارشان دخالت نمی‌دادند. انصافاً نقطه قوت شخصیت آن مرحوم این بود که به اسلام، انقلاب، امام و رهبری علاقه و توجه و اهمیت فوق‌العاده‌ای داشتند. به همین دلیل هم در این زمینه اهل ممانعت، سازش یا بی‌اعتنایی نبودند و شدت مورد بغض و کینه جریان‌های معارض و ضدانقلاب بودند. بدون تعارف و ممانعت از انقلاب اسلامی دفاع می‌کردند و هیچ ملاحظه و ممانعتی با جریان‌های معارض، سکولار و ضدانقلاب نداشتند.

■ واکنش مرحوم روح‌الله حسینیان نسبت به این تهمت‌ها و شایعات و حملات چه بود؟ نکته حائز اهمیت اینکه دوستان ایشان و کسانی که از خدمات ایشان اطلاع دارند و همچنین کسانی که از روحیات و افکار ایشان اطلاع دارند، تاکنون کمتر از ایشان دفاع کرده‌اند اما مخالفان خیلی شایعه‌پراکنی و تهمت‌پراکنی و مطالب عجیبی علیه ایشان بیان کرده‌اند و در این راه کوتاهی هم نکرده‌اند.

ایشان حاضر نشد خودش تاریخ و خاطرات خدمات و فعالیت‌ها و مشکلاتی که بعد از انقلاب متحمل شده را بگوید، این در حالی است که ایشان خودش رئیس مرکز اسناد انقلاب اسلامی بود و دهها کتاب خاطرات شخصیت‌های مختلف در دوره ایشان تدوین شد اما درباره

خودش حاضر نشد که این اقدام را انجام دهد. در پایان باید عرض کنم دوستان مرحوم آقای حسینیان در مرکز اسناد زحمت کشیدند و یک کتابی تحت عنوان «روحانی مجاهد» را به چاپ و انتشار رساندند که گزارش خوبی است از خدمات و دفاع از افکار و عملکرد ایشان. به همه مردم بویژه جوانان توصیه می‌کنم این کتاب را بخوانند تا بیشتر با این مرد بزرگ آشنا شوند.

منتخبی از خاطرات مرحوم روح‌الله حسینیان

روحانی تراز انقلابی

گوشه‌ای از صحن ایستادم و بچه‌ها دورم را گرفتند. آن پارچه را بیرون آوردم و بچه‌ها آن را بردند و نصب کردند که یک مرتبه صدای شعار و فریاد بالا گرفت. معلوم شد در جامعه آمادگی برای طرح این شعار (ما خواهان حکومت اسلامی هستیم) وجود دارد. خلاصه از آنجا که بیرون آمدم ناگهان سلاواکی‌ها به ما حمله کردند و با باتوم‌های شروع کردند به زدن. من که در حال گنج شدن بودم، فرار کردم و به گذر خان رسیدم. آنجا به بچه‌ها گفتم لباس‌هایم را در بیاورند. وقتی لباس مرا در آوردند، دیدم آنقدر باتوم به بدنم اصابت کرده که پیراهن با پوست یکی شده و پوست کمرم کنده شده است. پایم هم زخم شده و ورم کرده بود. پای من از شدت ضربات، زخم شدیدی دیده بود که هنوز این زخم با من هست!

■ نیروهای گاردی که مقلد امام خمینی بودند حجت‌الاسلام حسینیان در بخشی از یادمان‌های خود، روایت جالبی نقل می‌کند: اواخر سال ۵۶ در یکی از تظاهرات دستگیر شدم. ما را به بازداشتگاه شهربانی قم بردند و خیلی با بدرفتاری کردند. از نیروهای گارد شهربانی تهران آمده بودند آنجا و مستقر شده بودند. هر زندانی را که داخل می‌آوردند، به اصطلاح یک کوچه باز می‌کردند و فرد را در آن گذرگاه به ساد تنگ می‌گرفتند؛ همین‌طور با باتوم و مشت و لگد می‌زدند تا از این کوچه عبور کند.

البته در بین گاردی‌ها هم آدم‌های خوب وجود داشت؛ آنجا که ما را بازداشت کردند اتفاقات عجیبی رخ داد. یکبار یک نفر از گاردی‌ها آمد و مرا صدا زد. گفت: آقای فلاتی مطلبی دارم. گفتم: بپرسید. گفت: «با توجه به اینکه ما سفر حرام آمده‌ایم آیا نمازتان را باید شکسته بخوانیم یا کامل؟» گفتم: مقلد چه کسی هستید؟ گفتم: «من مقلد آیت‌الله خمینی هستم!» خیلی تعجب کردم. گفتم: ما به آنجا آمده بودیم تا آنجا که نمازتان را کامل بخوانید، چون که می‌دانید این سفر یک سفر حرام است...

همان فرد گهگاهی می‌آمد و مساله می‌پرسید. تقریباً ما همدیگر را شناختیم، اتفاقاً از هم‌شهری‌های ما هم بود. البته حالا نظرها فرق می‌کرد. گاهی بعضی افراد به ما تذکر می‌دادند خیلی با اینها گرم نگیرید، ممکن است خیرچین باشند. ما مساله امام را به آنها می‌گوییم؛ چه خبری می‌خواهند بپزند؟ چیزی نیست که نگران باشیم. جزو گروه‌های مسلح هم نیستیم که گروه ما لو برود، یک طبله ضدشاه هستیم و اینها را هم در بازجویی‌های اولیه گفته‌ایم، لذا خیلی نگران این چیزها نباشید.

■ اولین سفر تبلیغی حجت‌الاسلام حسینیان درباره نخستین سفر تبلیغی خود در دوره نهضت اسلامی گفته بود: ماه رمضان که حوزه‌ها تعطیل می‌شد، طلبه‌های متعددی به شهرستان‌ها می‌رفتند و تأثیرگذار هم بود. در منطقه آبادیه که ما زندگی می‌کردیم در آن طلبه‌های مدرسه حقانی آمده بودند. آقای معصومی‌نامی بود که تقریباً همان مباحثی را که آقای مصباح در مدرسه حقانی تدریس می‌کردند، برای جذب جوان‌ها مطرح می‌کرد که برای مدتین بسیار پربازده بود و ایجاد انگیزه می‌کرد. آقای مهدوی هم بود، پسر آیت‌الله مهدوی بیت امام که او هم در اقلید منبر می‌رفت و سخنرانی می‌کرد.

خود ما هم که در سطح پایین بودیم به روستاهای سیستان و بلوچستان می‌رفتیم. اولین سفر تبلیغی در جایی بود به نام سده که یکی از روستاهای آبادیه بود که در فصل تابستان یکی، دو ماه به آنجا رفته و یکی از تجربیات موفق من بود.

■ حضور در سخنرانی‌های دکتر شریعتی حجت‌الاسلام حسینیان گفته بود: با بعضی دوستان از قم به حسینیان ارشاد می‌آمدیم و سخنرانی‌های آقای دکتر شریعتی را گوش می‌کردیم. واقعاً هم اثرگذار بود. اصلاً یک روحیه انقلابی شهادت‌طلبانه‌ای به انسان دست می‌داد. مخصوصاً یادم هست آن سخنرانی‌اش بعدا به عنوان کتاب شهادت به چاپ رسیدی «مرگ بر حسین وارث آدم؛ حالا شب عاشورا یا یکی از شب‌های» محرم بود؛ در حسینیان ارشاد این را سخنرانی کرد.

ما امام را در زبان ناطق شریعتی می‌دیدیم، البته قبول هم داشتیم که اشتباهاتی دارد. گاهی اوقات آیه قرآن را غلط می‌خواند و کلی تفسیر می‌کرد. مثلاً «کان ابراهیم امه قانتا» را می‌خواند «کان ابراهیم امه واحدا» و بعد بر سر اینکه چگونه امت واحد بود کلسی بحث می‌کرد. منتها می‌گفتم اینها قابل گذشت است. حرکت کلی شریعتی را باید در نظر گرفت.

ما از همان اول انتقاد داشتیم که قضایاتی که راجع به روحانیت می‌کند، قضاوت بحقی نیست؛ منتها می‌گفتم این حرکتی که ایجاد کرده جلوی مارکسیسم را می‌گیرد. در آن موقع مارکسیسم هم خیلی نفوذ کرده بود. یعنی یک مساله عقلمانی نبود، یک مساله احساسی شده بود. هر کس می‌خواست احساس روشن‌فکری کند و خودش را روشنفکر بداند، حرف‌های مارکسیست‌ها را تکرار می‌کرد. احساس این کردیم شریعتی دارد اسلام را انقلابی نشان می‌دهد و جاذبه‌های مارکسیست‌ها را از دست آنها

همین دلیل مجموعه کسانی که در جریان و بعد از انقلاب در این مدرسه تحصیل کردند، یک نقش نسبتاً متفاوتی نسبت به طلاب دیگر داشتند. مرحوم آقای حسینیان از جمله همین طلاب و روحانیون بودند. به همین دلیل از سایر طلاب و روحانیون زمان خود متفاوت بود. به عنوان مثال در موضع‌گیری‌ها و فعالیت‌های‌شان خیلی سریع، قاطع و به موقع عمل می‌کردند و از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ایشان در حوزه‌های امنیتی و قضایی فعالیت‌های فوق‌العاده‌ای را انجام دادند. اگر مجموعه این فعالیت‌ها دقیقاً تبیین و بررسی شود، متوجه می‌شویم ایشان چه آگاهی و بصیرت و هوشمندی‌ای داشتند. علاوه بر این با بررسی سیره رفتاری ایشان به انگیزه فوق‌العاده‌شان برای دفاع از انقلاب اسلامی پی می‌بریم.

با توجه به این قضیه است که مدت‌ها در کارهای اطلاعاتی و قضایی و امنیتی نقش بسیار بزرگی داشتند. خدمات ایشان در سیستان و بلوچستان شاید برای کمتر کسی شناخته شده باشد. ایشان در آن دوران کارهای فوق‌العاده‌ای چه در حوزه مسائل درون‌مرزی و چه در حوزه مسائل برون‌مرزی انجام دادند که بحث مفصلی دارد.

■ جناب آقای منصوروی مرحوم روح‌الله حسینیان در چه خانواده و محیطی رشد و نمو داشت که توانست تا این اندازه اثرگذار باشد و خدمات برجسته‌ای را به اسلام و انقلاب عرضه کند؟

مرحوم حسینیان به دلیل شرایط خانوادگی و محیطی که در آن رشد و پرورش یافته بودند به فردی با انگیزه‌های مذهبی و با آگاهی‌های مناسب سیاسی اجتماعی مبدل شده بودند و در نوع خود انسانی برجسته و اثرگذار بودند. ایشان در دوران جوانی به قم و به مدرسه حقانی می‌روند و تحصیلات دینی خود را در آن مدرسه پی می‌گیرند. مدرسه حقانی یکی از مدارس ویژه حوزه‌های علمیه در قم بود که با مدیریت و برنامه‌ریزی بزرگانی چون شهید

بهشتی و شهید قدوسی و... طلاب قاضل زیادی را تربیت کرد. امثال دکتر بهشتی توانسته بودند با یک تحول کیفی در نظام آموزشی حوزه‌های علمیه و همچنین با ایجاد تحول در کارکرد روحانیون و نقش اجتماعی و سیاسی آنها شرایط متفاوتی را رقم بزنند. به

گذری کوتاه بر زندگی مرحوم روح‌الله حسینیان

مبارزه‌ای به درازنای یک عمر

مؤخت: از هم‌مباحثه‌هایی ایشان در آن دوره می‌توان به آقایان اکبریان، مصطفی پورمحمدی، محسنی‌زاده و حجازی اشاره کرد.

اولین سفر تبلیغی او در جایی به نام سده، یکی از روستاهای آبادیه بود که تابستان یکی، دو ماه در آنجا کلاس‌هایی چون قرآن داشت و خود از آن به عنوان یک تجربه موفق یاد می‌کرد.

■ مبارزات سیاسی علیه رژیم پهلوی دی ۱۳۵۳ آغاز فعالیت رسمی سیاسی روح‌الله حسینیان علیه رژیم شاهنشاهی بود. او به واسطه تحصیل در مدرسه حقانی از جوانان انقلابی و اعتراضی آن زمان بود. در مراسم چهارم حاج مصطفی خمینی در غفاری، حسینیان از شرکت‌کنندگان در مراسم تشییع او بود. در این مراسم شعارهای زیادی علیه رژیم داده شد و عده‌ای نیز دستگیر شدند.

■ آبان ۱۳۵۶ پس از وفات آیت‌الله مصطفی خمینی، روح‌الله حسینیان به همراه جمعی از طلبه‌ها در مراسم هفتم او در مسجد آرک شرکت کرد. سخنران این مراسم حجت‌الاسلام حسن روحانی بود و کسانی چون مرحوم فلسفی و لاله‌زاری نیز از حاضران در مراسم بودند. در مراسم چهارم حاج مصطفی خمینی در قم، حسینیان حامل پرچمی بود که طلاب مدرسه حقانی روی آن نوشته بودند: «ما خواهان حکومت اسلامی هستیم». بعد از این مراسم در درگیری با بعضی نیروهای ساواک، او شدت زخمی شد و یک ماه در منزل شیخ علی سعیدی بستری بود. به دنبال همین ماجرا او روز ۱۹ دی دستگیر و به شهربانی قم انتقال داده شد. به نقل از روح‌الله حسینیان، وی تا تاریخ ۵۷ در بازداشت بود.

■ مسؤلیت‌ها بعد از پیروزی انقلاب اسلامی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و انتصاب شهید قدوسی به دادستانی کل انقلاب اسلامی توسط امام خمینی در مرداد ۵۸، آیت‌الله قدوسی تعدادی از طلاب مدرسه حقانی را به خدمت در آن نهاد دعوت کرد. مرحوم حسینیان نیز یکی از این افراد بود که ۶ اسفند ۵۸ با حکم شهید قدوسی به عنوان سرپرست روابط عمومی دادستانی انقلاب منصوب شد.

او در نیمه خرداد ۶۱ توسط موسوی تریزی، دادستان کل کشور به قائم‌مقامی دادستانی مشهد منصوب شد. حسینیان اردیبهشت ۶۳ با حکم علی فلاحیان، قائم‌مقام وقت فرماندهی کمیته انقلاب اسلامی، به عنوان مسؤؤل ستاد مبارزه با مواد مخدر تهران و اسفند همان سال با حکم آیت‌الله صانعی، دادستان وقت کل کشور، به نمایندگی دادستانی در دادسرای انقلاب اسلامی تهران (ویون) و همزمان جانشین دادستان تهران در وزارت اطلاعات منصوب شد. او خرداد ۶۴ با حکم حجت‌الاسلام رزائی، دادستان انقلاب تهران، با حفظ سمت به عنوان معاون سیاسی دادسرای انقلاب اسلامی تهران مشغول به خدمت شد. همچنین تیر ۶۴ آیت‌الله صانعی، دادستان کل کشور او را به عنوان نماینده خود جهت شرکت در جلسات کمیسیون اطلاعات مأمور کرد. حسینیان بهمین ۶۴ با حکم آیت‌الله موسوی اردبیلی، رئیس شورای عالی قضایی، به عنوان دادستان انقلاب

■ زندگی سیاسی حجت‌الاسلام روح‌الله حسینیان ۱۴ اسفند ۱۳۳۴ در شیراز متولد شد. پدرش قدرت‌الله و مادرش فاطمه قانلی نام داشتند. نام دیگر او «خسرو» انتخاب حسین تهرانی، شوهرخاله او بود. حسینیان تا ۱۰ سالگی در شیراز و محله قدیمی گود عربان زندگی کرد. ۴ خوار کزودی که علت بیماری سرخ‌خ از دنیا رفتند از میان ۳ خوار دیگر معصومه حسینیان از شاعران استان فارس است. برادر او محمدعلی حسینیان نیز در سال ۱۳۶۰ در عملیات بستان به شهادت رسید.

■ خاندان حسینیان اصالتاً اهل یکی از روستاهای اصفهان به نام تال خونچه هستند که در دوره حیات جد پدری روح‌الله حسینیان به یکی از روستاهای استان فارس به نام صفا، در ۱۱ کیلومتری آبادیه مهاجرت کردند. روح‌الله حسینیان بعدها با عصمت بلندقائم ازدواج کرد. او ۴ و پسر به نام‌های حامد، محمد، محمدحسین و مهدی به یادگار مانده است.

■ حیات علمی حجت‌الاسلام حسینیان پس از گذراندن سوم دبیرستان در پی اثر گرفتن از آیت‌الله ملک‌زاده (داماد خانواده سیدمحمد علم‌الهدی، برادر بزرگ جامعه مشهد) تصمیم به طلبه شدن گرفت. آیت‌الله ملک‌زاده چند بار به مسجد صفا رفته و سخنرانی کرده بود. پدر حجت‌الاسلام حسینیان باعث آشنایی او با ملک‌زاده شد. به گفته مرحوم حسینیان انگیزه اصلی او اثرپذیری از تقوا، زهد و سادگی‌ست؛ ملک‌زاده بود اما در راه طلبه شدن از حمایت پدر و همچنین آقای امامی، مدیر دبیرستان و معلم عربی بهره‌مند شد.

■ روح‌الله حسینیان در سال ۱۳۴۹ وارد حوزه علمیه قم شد. آیت‌الله ملک‌زاده از مشوقان وی در این راه بود. روح‌الله حسینیان از سوی ملک‌زاده به مدرسه آیت‌الله گلباگانی در خیابان صفائیه معرفی شد و در آنجا ثبت نام کرد. حسینیان در مدرسه گلباگانی مقدمات و اصول عقاید را فرا گرفت. او بعد از یک سال به مدرسه حقانی رفت. به گفته خودش، آیت‌الله جنتی اولین کسی بود که در مدرسه حقانی با او روبرو شد. پس از قبولی در مدرسه حقانی و قبل از شروع تحصیل، آیت‌الله قدوسی با او مصاحبه و صداقت حسینیان را در پاسخگویی به سوالات تحسین کرده بود.

■ پس از آن حال او در مدرسه ولیعصر که مدیر آن آیت‌الله ربانی‌المشی بود، فرا گرفتن دروس مقدمات را از نو شروع کرد. حسینیان در مدرسه حقانی به مدت ۱۰ سال یعنی از ۱۳۴۹ تا ۱۳۵۹ از محضر مراجع و استادانی چون آیت‌الله جنتی (رسائل الجدیده)، آیت‌الله شیخ یوسف صاغی (مکاسب)، آیت‌الله ستوده (مکاسب مرومه)، آیت‌الله احمدی‌یزدی (منطق)، آیت‌الله مصباح (بدایه الحکمه)، آیت‌الله آقاامیرزاده جواد تبریزی (کتاب فضا و شهادت)، آیت‌الله حسن طهرانی (درس کتاب‌های اصلی و مخصوص مدرسه حقانی)، آیت‌الله ربانی (رسائل)، آیت‌الله فاضل هرندی (لمعه)، آیت‌الله فاضل لنگرانی و آیت‌الله امین شیرازی (ادبیات معانی) بهره جست. او همچنین همراه با علی اصغر حجازی به طور خصوصی کلیه را نزد آیت‌الله احمدی میبجی